

Streszczenie pracy doktorskiej

mgr Andrzej Dudziński

„Kartagińska obecność na Sycylii w latach 480-301 p.n.e. w świetle *Biblioteki Historycznej Diodora Sycylijskiego*”

Promotor: Prof. dr hab. Sławomir Sprawski, 19.05.2016 r.

Historia starożytnej Sycylii w okresie poprzedzającym I wojnę punicką pozostaje tematem relatywnie słabo zbadanym w porównaniu z dziejami Grecji właściwej i Rzymu. Fakt ten tłumaczyć można m.in. ubóstwem bazy źródłowej – jedyną ciągłą narrację na temat wydarzeń na wyspie zapewnia *Biblioteka historyczna* autorstwa Diodora Sycylijskiego, z której w całości zachowały się m.in. księgi XI-XX obejmujące lata 480-301 p.n.e. Stan ten powoduje, iż niezbędnym punktem wyjścia do podjęcia rozważań na temat historii Sycylii jest dokładniejsza analiza problemów związanych z *Biblioteką historyczną* i jej autorem.

Diodor Sycylijski jest historykiem ocenianym na ogół bardzo krytycznie przez współczesnych uczonych, którzy częstokroć wytykają mu błędy i braki warsztatowe, redukując jego dzieło do zbioru wypisów ze źródeł, kopiowanych mniej lub bardziej bezmyślnie. W ostatnich latach zaczęły pojawiać się głosy akcentujące samodzielną wartość *Biblioteki historycznej*. Problematyka oceny Diodora, jego sposobu myślenia o historii oraz jego metody pracy ze źródłami, stanowi obiekt zainteresowania w pierwszej części pracy. Przeprowadzona analiza wskazuje, że refleksja metodologiczna tego historyka znajduje także odbicie w jego dziele. Postawiona została również hipoteza, że *Biblioteka historyczna* nigdy nie została ukończona, co może w pewnym stopniu tłumaczyć część jej niedostatków.

Kluczowe znaczenie dla korzystania z *Biblioteki historycznej* ma identyfikacja wykorzystywanych przez Diodora źródeł oraz analiza sposobu ich użycia. Poczynione ustalenia wskazują jednak, że tradycyjne *Quellenforschung* nie daje satysfakcjonującej odpowiedzi na te pytania, a ponadto opiera się na trudnych do obrony założeniach. Biorąc pod uwagę zachowane w *Bibliotece* świadectwa, wydaje się, że Diodor znał i mógł korzystać z dużej liczby autorów piszących o historii Sycylii. Nie jest przy tym możliwe również wskazanie jednego głównego źródła, na którym oparłby on swój opis wydarzeń na Sycylii. Poczynione w tej materii ustalenia skłaniają do okazania większego zaufania zdolnościom Diodora, który wydaje się być autorem bardziej krytycznym i niezależnym, niż to dotąd uznawano, a co za tym idzie również informacjom zawartym w jego dziele.

Zmiana podejścia do Diodora zmusiła do zwrócenia uwagi na dokonywane przez niego wybory językowe i terminologiczne. Pozwoliło to na zaproponowanie nowej interpretacji kluczowego z punktu widzenia dziejów kartagińskiej polityki wobec wyspy traktatu, datowanego na 376/5 r. Wydaje się, że na jego mocy po raz pierwszy pojawił się na Sycylii obszar bezpośrednio podporządkowany kontroli Kartaginy, który można – jak się zdaje – określić mianem eparchii.

Analiza terminów *epikrateia* i *eparchia*, używanych przez Diodora i innych starożytnych autorów do opisu kartagińskiej obecności na Sycylii, skłania do uznania, że – wbrew panującym poglądom – nie były one synonimami. *Epikrateia*, która pojawia się po raz pierwszy w kontekście końca V w. p.n.e., była terminem szerszym, obejmującym różne formy zwierzchności, podczas gdy *eparchia* łączy się z obecnością kartagińskich wojsk. Rozróżnienie tych terminów pozwala na zaproponowanie nowej interpretacji, według której przejmowanie przez Kartaginę kontroli nad zachodnią częścią wyspy było procesem stopniowym i nie miało charakteru agresywnej ekspansji.

Poczynione obserwacje pozwoliły zaproponować i opisać cztery generalne strategie, wykorzystywane przez Kartagińczyków w ich polityce wobec Sycylii. Pozwalają one zrozumieć złożoność problemu, przed jakim stała Kartagina: konieczności zabezpieczenia interesów swoich i swoich sojuszników oraz stabilizacji tak zróżnicowanego politycznie i etnicznie regionu, jakim była Sycylia.

Andrzej Dudziński